

Sant Jordi i Catalunya

Armand Beneyto Albero
Vilafranca del Penedès. Abril de 2009

De Sant Jordi s'han escrit centenars de llegendes, del drac, la princesa i el cavaller ardit i valent. Segons diuen va néixer a Capadòcia, actual regió de Turquia, cap a mitjans del tercer segle i va morir un dia 23 d'abril de l'any 303 a Cidda.

El fet de que Sant Jordi sigui el patró dels cavallers es deu a l'ajut que va fer el sant al rei Pere I l'any 1094. Diuen que l'esmentat rei va guanyar una batalla contra els sarraïns després que aquest invoqués al sant. Per agrair la gesta, va nomenar-lo no només patró de la cavalleria, sinó també de la noblesa catalana. A Catalunya la festa es va generalitzar a meitat del segle XV i el seu patronatge ja és esmentat a principis del segle XIX.

La figura de Sant Jordi resta simbolitzada a molts indrets com a patró de Portugal, Anglaterra, L'Aragó, Catalunya, València, l'antiga Antioquia, Armènia, Rússia, Geòrgia, Grècia, Gènova, Baviera, Lituània, Venècia, Ferrara, Nàpols i d'altres repartides a reu del món.

Com deien més amunt, Sant Jordi resta ser el protagonista de diferents llegendes, però potser la més important i cavalleresca el situen a Líbia, tot i que la tradició catalana creu que va ser esdevinguda a la població de Montblanc (Tarragona) on val la pena de cursar-hi una visita ja que guarda bona part de la seva muralla que envolta aquesta singular població tarragonina

“Diuen que assolava els voltants de Montblanc un monstre ferotge i terrible, que podia caminar, volar i nedar i també tenia l'alè pudent fins al punt que des de molt lluny enverinava l'aire produint la mort de tots aquells que el respiraven. Era l'assot de tots els remats i de les persones i per aquella contrada regnava el terror més pregon. Els habitants pensaven en donar-li cada dia una persona perquè pogués saciar la seva fam i així no faria els estralls a tort i a dret. Era realment complicat que cada dia una persona es deixés menjar pel monstre i a la fi van considerar que farien un sorteig entre tots els habitants de la vila i així ho feien, però vet aquí que un dia la mala sort va voler que el sorteig recaigués en la filla del rei perquè fos engolida per aquella fera. La princesa era jove, formosa, tendre i fresca com una rosa amb el rau de la matinada. Al córrer la notícia va haver-hi ciutadans que es van oferir per substituir-la, però el rei va ser sever i va considerar que la seva filla no podia ser diferenciada de cap ciutadà i s'avingué a que fos sacrificada. La donzella va encaminar-se fins el lloc on habitava la fera, la seva bellesa resplendia sota aquell cel clar, però en aquell moment se li presentà davant seu un jove i eixerit cavaller fen de genet d'un cavall blanc de grossa crinera, li va dir que no li passaria res doncs havia vingut precisament per combatre aquella fera i alliberar d'aquesta manera d'aquell monstre a tota la població i a ella mateixa. La lluita va ser dura però el jove cavaller en va sortir triomfant i el rei i tota la població el varen rebre com un heroi. Es diu que aquell rei va voler casar la seva filla amb el valent cavaller, però ell va contestar que no podia ser, doncs si era allà es perquè havia tingut una revelació divina sobre la necessitat de salvar aquella població del monstre, però els hi recomanà que veneressin a Déu que a la fi fou el que li va donar forces per guanyar aquell combat”

La festa a Catalunya, apart de les llegendes, té una connotació especial i es paradoxal que essent el seu patró aquesta diada no sigui festiva, les rambles i carrers de tots els pobles catalans s'omplen de parades de llibres i de roses, la rosa simbolitza la passió, l'amor, la fidelitat i va acompanyada d'una espiga de blat que representa la recollida de la collita i la fertilitat, ambdues coses van lligades actualment amb un llaç de la senyera.

Va ser precisament un periodista i editor valencià, Vicente Clavel Andrés, afincat a Barcelona des de feia uns anys, el que va proposar la festa del dia del llibre. Aquest valencià ho va fer saber a la Cambra Oficial del Llibre de Barcelona. El 6 de Febrer del

Fira del llibre a Barcelona. 23 d'abril

1926 el govern espanyol presidit per Miguel Primo de Rivera ho acceptava i el rei Alfons XIII firmava el Real Decret que instituïa la "Fiesta del Libro Español". Aquesta festa van començar a celebrar-la el dia 7 d'octubre del 1926 en commemoració del naixement de Miguel de Cervantes a instancies del mateix Vicente Clavel. L'any 1930 es va traslladar al 23 d'abril dia de la mort de Cervantes, cal recordar que en aquesta data també van morir William Shakespeare, Inca Garcilaso de la Vega i l'escriptor català Josep Pla, tot i que aquest últim encara era viu quan ja celebraven la festa en aquesta data.

El dia que es va instaurar aquesta festa van compondre un himne i una quarteta de la lletra diu així:

*En himnes fervents cantem al llibre,
loor Cervantes, enginy español,
i per l'alta cultura constants velemos
i vibri en la nostra ànima d'Espanya l'honor...*

Una lletra amb molt poca qualitat poètica i que te un significat especial doncs representa, al meu entendre, que la festa de Sant Jordi, el llibre, la rosa i Catalunya tenien molt poc a veure, ja que primer la celebració del dia 23 d'abril no va ser perquè era al patró de Catalunya si no per commemorar l'aniversari d'un escriptor castellà, Cervantes, i un anglès, Shakespeare, no la d'un personatge català, i amb el fet que d'instaurador de la diada i

tenien un valencià, Vicente Claver Andrés i que portava el nom de "Fiesta del Libro Español". Molt més tard concretament al 1995, la UNESCO, va proclamar el dia 23 d'abril "Dia Mundial del Llibre i del Dret d'Autor".

Però, qui va ser Sant Jordi?

El nom de Jordi és un mot grec que vol dir, el qui treballa la terra, llaurador o pagès.

Sant Jordi va ser màrtir i arran de la seva mort es redactaren cròniques que eren llegides a reunions cristianes el dia del seu aniversari, entre els molts milers de màrtirs Sant Jordi de seguida va gaudir de la veneració i popularitat universal durant els temps medievals, al ser cavaller li donava prestigi entre la gent d'armes. D'aquesta manera va ser escollit per patró de la cavalleria i la noblesa catalana.

Però tornant a la festa del dia 23 d'abril a Catalunya podem dir que dona goig d'anar de passeig, els balcons engalanats amb la senyera i els carrers i places amb milers de roses de diferents colors, podem dir que no pots contemplar a un sol home que no porti la rosa a la ma ni una sola dona amb el seu llibre sota el braç. El llibre i la rosa, la rosa i el llibre són ara els símbols perennes d'aquesta festa engalanada amb milers de colors. Es celebren també molts certàmens poètics, un tex meu que va guanya un premi de poesia curta diu així:

SANT JORDI

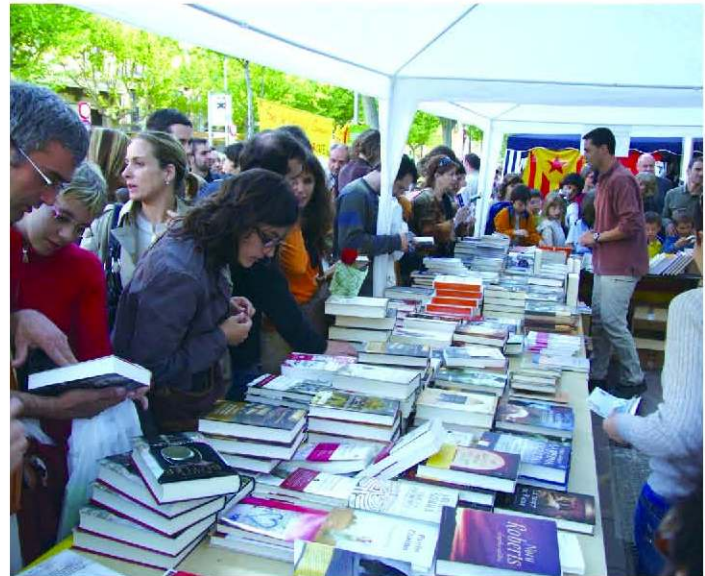
*Del drac va salvar la donzella formosa,
cavall blanc, guerrer, cavaller, ardit i valent,
al cor duia encesa la més fresca rosa,
l'espasa li brillava amb zig - zag pel vent.
Aquella donzella al contemplar la gesta
li va fer ofrena de nostra bandera,
Sant Jordi l'oneja amb sang i ginesta
que son sons colors albirant amb fal·lera.
Va llençar l'espasa, va agafar la rosa,
sota el braç un llibre, el cel pintat blau,
des d'ara Sant Jordi, rialla desclosa
enarborarà el penó de la pau.*

Sant Jordi indiscutiblement es el patró dels enamorats, tot i que fa uns anys li va sortir un rival, Sant Valentí, que ni molt menys te el seu carisma de popularitat ni la elegància de cavaller que tenia ell. Penso que allò que han aconseguit tants països que el glorifiquen amb una paritat comuna es el contemplar-lo damunt el seu cavall blanc, amb la llança o l'espasa enarborant-les enlaire i la lloança com a sant i com a cavaller. Ningú s'ha parat mai a pensar quin nom tenia el cavall de Sant Jordi?

Ignore si a Banyeres de Mariola amb el seu castell fortificat i vigilant perenne de tota la contrada, teniu alguna llegenda en la qual Sant Jordi i la filla del Rei restaven enamorats per la valentia del cavaller i la formositat de ella, inventar-la no costa gaire, cada país te la seva que considera la verdadera, Joan Amades a Catalunya en el seu costumari català en te moltes degut als seus llibres i a les vivències d'anys a la recerca de les costums d'un poble, però una llegenda no deixa de ser un mite, un conte, una faula, una narració i fins i tot una epopeia. En el meu últim llibre, encara no publicat, contradic algunes de les afirmacions de Joan Amades, doncs penso que sense una documentació adequada no ets pots expressar, com també o feia Mossèn Jacint Verdaguer, tan sols dient: Imaginem que allà dalt d'una muntanya... Recorde un diàleg entre el "Bachiller" Sansón Carrasco i "Don Quijote", aquest últim li diu. "Así es, però una es escribir como poeta, y otro com historiador: el poeta puede contar o cantar las cosas, no como fueron, si no como debian ser; y el historiador, las ha de escribir, no como debian ser, si no como fueron sin añadir ni quitar a la verdad cosa alguna" La imaginació pot córrer, però la veritat al escriure ha de ser clara i transparent. Quanta raó tenia Miguel de Cervantes al escriure això.

De totes maneres, tant a la Comunitat Valenciana com a la Catalana, el fet més lloable es tenir com a Patró al mateix Sant Jordi, amb lluites aferrissades per conquerir un castell entre moros i cristians, com a Banyeres, o amb la fragància de milers i milers de roses roges escampant la seva flaire arreu de les contrades, i també amb la quantitat enorme de llibres signe d'una cultura establerta al nostre país

A Catalunya es una festa podrien dir nova, 1926, a molt pobles de la Comunitat Valenciana la costum es perd en el segles. De totes maneres la perseverança de la gent ha fet que continuïn vives.

Fira del Llibre a Barcelona. 23 d'abril

AGRAÏMENT

Aquest es el quart any que col·laboro en el programa de les vostres festes, que son també una mica les meves, ho faig amb tota la il·lusió perquè d'aquesta manera em sento més identificat amb elles i al mateix temps puc expressar amb uns escrits tot allò que representa per mi el poble on vaig néixer. Aquest any vull agrair ha tota la corporació municipal i al vostre alcalde Antonio Belda Valero per la carta encoratjadora que va enviar-me arreu d'haver-me lliurat l'ajuntament de Vilafranca del Penedès la medalla de la vila, que es el guardó més important d'aquest ajuntament a nivell individual. En el meu parlament va ser-hi present Banyeres de Mariola i les vivències que els meus pares, germà i familiars m'explicaven, vaig parlar dels seus carrers, del seu castell i sobre tot de la seva gent.

Espere, si voleu, continuar col·laborant.

Vítol al Patró Sant Jordi